

Luunja Vallavalitsus
Puiestee 14
Luunja alevik
62222
Tartu maakond

Tartus, 28. Augustil 2014

Põvvatu-Luunja maantee alleest ja rajatavast kergliiklusteest

Lugupeetud vallavanem Aare Anderson ja volikogu esimees Radž Sauk,

Eesti Maastikuarhitektide Liit pöördub Teie poole Põvvatu-Luunja maantee äärde rajatava kergliiklustee pärast, mistõttu on otsustatud olemasolev papliallee likvideerida.

Meie poole pöördusid Põvvatu küla elanikud, kes on papliallee mahavõtmise vastu, abipalvega saada tekkinud situatsioonile hinnang. Elanike arvates on Põvvatu-Luunja maantee papliallee oluline osa nende elukeskkonnast ning näevad selle likvideerimisel olulise Luunja valla vaatamisväärsuse kadumist.

22.08.14 Luunja Vallavalitsuses toimunud kohtumisel hr.Anderson rääkis, et allee mahavõtmise põhjuseks on rajataval kergliiklusteel inimeste ohutuse tagamine, kuna ka see on oluline elukeskkonna kvaliteedi määraja. Väidetavalt vanade puude hooldus nõuab suuri rahalisi ressursse, mistõttu on otsustatud allee likvideerida. Väidetavalt see otsus on tehtud erinevate spetsialistidega nõupidamise järel.

Selleks, et teha olukorrale kaalutud hinnang, uurisime kergliiklusteega seotud dokumentatsiooni (vt.Lisa 1). Oma hinnangus ei võtnud me ühegi huvigrupi poolt, kuid lähtusime Eesti seadustest, Aarhuse konventsioonist, EL Rohelise Taristu Strateegiast, maastikuarhitektuurse projekteerimise heast tavast ning elukeskkonna ja maastiku väärtuste aspektist.

Tutvudes dokumentidega leidsime, et kõik kergliiklustee rajamisega seonduvad dokumendid ja menetlus on tehtud korrektselt. Siiski ükski valla dokumentidest (üldplaneering, detailplaneeringud, eskiisprojekt, ehitusprojekt) ei ole ette näinud allee likvideerimist, samuti pole fikseerinud kaalutlusi ja otsust üheski istungi protokollis.

Vastavalt Luunja valla üldplaneeringule (kehtestatud 2008.a) on puiesteed valla brändi ja väärtusliku maastiku osa. Vastavalt üldplaneeringule on oluline kõik alleed säilitada ning uusi teid planeerida alleedega ääristatult.

Antud allee on kõrge kohaliku väärtusega nii maastiku vahelduvuse, juurdepääsu, ajaloo, kui ka kohaliku kliima mõistes (tuule- ja tolmuaitse). Esimeste puude likvideerimisel tekkinud avalikkuse vastasseis näitab ka allee olulist sotsiaalset väärtust, mis on osa kvaliteetsest elukeskkonnast.

Võttes arvesse need asjaolud asume seisukohale, et Põvvatu-Luunja allee tuleb säilitada (säilitada vanad puud või asendada) ning olenemata puude vanusest ja puuliigist teostada igaaastaselt vajalikud hooldus- ja koristustööd, mis tagavad kergliiklustee kasutatavuse ning ohutuse nii kergliiklusteel kui ka maanteel. Kuna antud allee on olulise kohaliku keskkonna, maastikulise, ajaloolise ja sotsiaalse väärtusega tuleb otsustamisprotsessi kaasata avalikkus ja vastavate erialade spetsialistid. Me ei näe vajadust loobuda kergliiklustee rajamisest, sest ka see on oluline elukeskkonna kvaliteedi tõstjaks. Koos aleega kergliiklustee võib muutuda oluliseks Luunja valla elanike vabaajaveetmise kohaks.

Oleme analüüsinud erinevad võimalused, mille puhul oleks võimalik säilitada alleed, samal ajal rajades kavandatud kergliiklusteed.

1. Uus kergliiklustee trass Põvvatu-Luunja maantee lõunapoolsele küljele (lõigul Tartu-Räpina ja Põvvatu-Luunja maantee ristmikust kuni Luunja alevikuni)

- + kergliiklustee ei ristu maanteega kordagi (hetkel projekteeritud lahendusel on 2 tee ületust) ehk ohutum
- + maaomand lubab (ainult 1 servituut vaja teha)
- + väiksem sotsiaalne vastuseis vallas
- + võimalik rajada koos uute puudega (ette tuleb ainult mõne puu langetamine)
- + vana allee säilib olemasoleval kujul, seda saaks asendada hiljem, kui allee juba moraalselt vananeb (10...20 aasta pärast)
- Elioni võimalikud kitsendused
- visuaal - esimestel aastatel ei näeks kergliiklustee sama uhke välja nagu praegune trass vana allee all. Tuule, vihma, päikese ja tolmu eest noored puud esimesed aastad veel ei kaitse
- tekib uue trassi projekteerimise kulu ja rajamise algusaeg lükkub edasi, kuna uus trass tähendab sama protsessi uuesti läbimist, sealhulgas kooskõlastamine, EASi toetuse lepingu pikendamine jms
- lisandub uute puude istutamise ja vana allee väljavahetamise (või likvideerimise) kulud

2. Allee asendus koos kergliiklustee rajamisega

- + allee kestab umbes 50...70 aastat pikemalt
- + ehitustööde ajal saaks kogu töö ära tehtud
- + väiksem hoolduskulu esimestel aastatel
- + allee terviklikum (hetkel on kohati augud, millele lisandus nüüd värskest langetatud puude kohad)
- visuaal - esimestel aastatel ei näeks kergliiklustee sama uhke välja nagu praegune trass vana allee all. Tuule, vihma, päikese ja tolmu eest noored puud esimesed aastad veel ei kaitse
- lisandub uue umbes 100 puu istutamise kulu
- suurem sotsiaalne vastuseis vallas (risk, et vald ei istuta uusi puid majanduslikel põhjustel)
- tee ehitus lükkub edasi; avalike arutelude, hinnangute koostamise ja projekti muutmise tõttu projekti valmimine võib lükkuda järgmisesse aastasse

3.Kergliiklustee ehitamine olemasoleva allée alla, vastavalt projektile ehk olemasolevaid puid maha ei võta

- + ehituse hind ja teostamise aeg jääb plaanituga samaks
- + sotsiaalne vastasseis rahuneb
- + vana allée säilib veel mõned aastad ja inimesed saavad nautida rattaga sõitmist ja jooksmist rohelises koridoris, kaitstuna mõlemalt poolt tuulest, vihmast ja päikesest
- see lahendus ilusana kestab hinnanguliselt 8...10 aastat, siis vananenud ja kahjustunud puud oleks vajalik järjest likvideerida
- ehitamisel puujuured kahjustuvad tugevalt, mis vähendab puude eluiga, muudab neid tormihellaks ja suurendab ohtu inimestele (oskuslikul ja hoolikal ehitamisel risk väheneb ja puud suudavad ehituse üle elada ja kesta kauem
- kui vald ei tee hooldustööd õigel ajal suureneb oht kuivavatest ja mädanevatest puudest inimestele ja autodele
- 8...10 aasta pärast tuleb alleed siiski välja vahetada (projekti alusel), võib-olla varem
- suureneb risk, et 10. aasta pärast puuduvad valla eelarvelised vahendid ning allée uuendamist ei tule

Iga pakutud lahenduse puhul peab arvestama lisakuludega: hetkel käivate saetööde peatamine, avalike arutelude korraldamine, resistograaf- või tomograafuuringu tellimine, haljastusprojekti koostamise ja kooskõlastamise, istutamise, langetamise või väljavahetamise kulude, allée (parimal juhul valla alleede) hoolduskava koostamise ja igaaastaste hoolduskuludega. Kaalu teisel pool on inimeste heaolu, lojaalsus ja üldiselt hoolivuse tõus oma kodukandi vastu.

Meie hinnagul kõige optimaalsem on teine variant. Kergliiklustee ehitamise võimalike kahjustuste pärast puude eluiga võib oluliselt väheneda. Ehitusprojekti ristprofiilis on näha, et enamusel kohtades rajatakse kergliiklustee muldkeha tõstetuna olemasoleva maapinna peale, see tähendab, et vajalik on olemasoleva pinnase eemaldamine umbes poole muldkeha ulatusest ehk ligi 20...30cm. Arvesse võttes paplijuuresüsteemi spetsiifikat, tuleb kaevamise ajal paratamatult ette ka juurte läbilõikamist, mis halvendab paplite tervisliku seisundit ja muudab puid tormihellaks (kirja lisana kaasa maastikuarhitekt Sulev Nurme poolt koostatud eksperthinnang). Kuna ehitusprojekt olemasolevate puudega ei arvestanud, ei osatud näha ka seda probleemi.

Leiame, et:

- 1) enne mistahes otsuste langetamist tuleb puude tugevus ja mädaniku ulatus kontrollida **resistograaf- või tomograafuuringuga**, misjärel oleks võimalik täpsemini teada olemasolevate puude olukord ning võimalik otsustada puude saatuse üle;
- 2) Luunja valla jaoks sobiva lahenduse leidmiseks on äärmiselt oluline korraldada **avalikke arutelusid elanike ja spetsialistidega**, mis aitavad vähendada sotsiaalset vastuseisu, tõstmaks kodanike kindlustunnet ning aitamaks paremini määratleda valla väärtuseid ja eesmärke;

- 3) haljastustööde, sh mahavõtmise, aluseks peab olema avalikkusega kooskõlastatud **haljastusprojekt**, mis sisaldaks nii haljastustööde mahtusid kui ka hooldustingimusi;
- 4) selleks, et vältida sarnaseid juhtumeid samuti soovitame välja töötada valla **haljastuse hoolduskava**, mille järgi valla nn rohelised väärtused säilivad, need aitavad kaasa valla majanduslikule kasvule, parandab ohutust väliruumis ning kasvatab kodanike uhkusetunnet oma kodukandi üle.

Eesti Maastikuarhitektide Liit on valmis osalema avalikel aruteludel andes edasi teadmisi maastikuväärtustest, vajadusel koolitama kodanike ja vallavalitsuse töötajaid kõrghaljastuse ja üldiste maastikuteemadel.

Loodame, et Luunja vald langetab hästi kaalutud otsuse, mis arvestab võimalikult paljude osapooltega.

Lugupidamisega,

Eesti Maastikuarhitektide Liit

/ allkirjastatud digiallkirjaga /

Aljona Galazan